

Den danske kongekrone er et statskendetegn

Tre medlemmer af Folketinget har fremsat et forslag om, at Folketinget skal pålægge regeringen at sikre, at de kongeligt privilegerede kroer fortsat skal kunne anvende den lukkede kongekrone i deres logo og på deres bygninger, brevpapir, hjemmesider m.v.

Forslaget og bemærkningerne til samme indeholder flere fejl. Der tales om ”kongeligt privilegerede kroer”, som om sådanne eksisterer i dag. Det gør der ikke, men der findes kroer, der *kaldes* sig ”kgl. privilegerede”. De sidste rester af det oprindelige fænomen forsvandt med beværterloven af 10. maj 1912. Siden da har ingen kro i Danmark været forbundet med et kgl. privilegium. Der er ikke dokumentation for, at en eneste af de pågældende kroer i fortiden fik tilladelse til at anvende den lukkede kongekrone. De har derfor heller ikke som hævdet i bemærkningerne fået tilladelse til at anvende den lukkede kongekrone på facadeskilte, brevpapir, menukort m. v. De såkaldte kgl. privilegerede kroer har ikke som hævdet i bemærkningerne en tilknytning til Kongehuset. Før i tiden kaldte man alt, hvad der udgik fra statsmagten, for kongeligt. Det findes stadig i betegnelserne for en række statsinstitutioner som Det kgl. Vajsenhus, Det kgl. danske Musikkonservatorium, Det kgl. danske Kunstakademi, Det kgl. Teater, Det kgl. Bibliotek. De kroer, hvis ejere i dag påstår, at deres kroer er kgl. privilegerede, har ikke som hævdet i bemærkningerne brugt kongekronen i flere hundrede år.

En vedtagelse i Folketinget må hvile på et oplyst grundlag.

Udtrykket ”kgl. privilegeret” bliver i nutiden misforstået. Et kroprivilegium blev i sin tid udstedt til *en person*, og hver ny krovært måtte ansøge om at få privilegiet konfirmeret. Privilegiet gik ikke i arv. Med ”kgl. privilegeret” mentes, at de pågældende kromænd havde fået en *personlig* statsautorisation. Der var ikke tale om en nådesbevisning, og der blev ikke etableret et særligt forhold mellem kromanden og Kongehuset. Et kroprivilegium var ikke knyttet til en bestemt bygning, men til en person på en bestemt lokalitet. Det var kromanden, der havde et privilegium, ikke kroen.

Siden middelalderen havde statsmagten følt sig forpligtet til at sørge for, at der spredt ud over landet fandtes kroer af hensyn til de vejfarende. Formeningen om, at kroerne tjente som

overnatningssted for kongerne, har intet med virkeligheden at gøre. For kromanden betød privilegiet/autorisationen, at han havde tilladelse til at holde kro på et bestemt sted og på nærmere bestemte vilkår. Nogle kromænd havde lov til at sælge øl og brændevin til de vejfarende, men kroen måtte principielt ikke bruges af lokalbefolkningen. De fleste punkter i et kroprivilegium handlede om pligter.

I 1925 pålagde Justitsministeriet politidirektøren i København og samtlige politimestre at indberette til Statsministeriet om tilfælde, hvor rigsvåbenet eller væsentlige dele deraf anvendtes af private ved skiltning, i reklamer, på regninger m. m. uden, at vedkommende havde fået tillagt prædikat af kgl. hofleverandør. Kongekronen er en væsentlig del af rigsvåbenet. På en international konference i 1926 blev en række lande enige om at beskytte deres våbener og kroner, så de blev forbeholdt staternes egne institutioner. Samme år lod Statsministeriet politiet i København skride systematisk ind mod misbrug af kongekronen. På et spørgsmål om, hvad hensigten med det var, udtalte statsminister Th. Stauning: ”At beskytte Rigets Insignier. Rigsvaabenet anvendes paa vore Statsdokumenter og af Statens forskellige Institutioner og Virksomheder. Ellers har ingen Ret til at anvende Vaabenet, med mindre man har erhvervet Betegnelsen Kgl. Hofleverandør. Vi mener heller ikke, at Kronen alene skal kunne benyttes.” Det ser ikke ud til, at man greb ind uden for København.

I 1930'erne indledte man en meget restriktiv praksis. Det blev påbudt, at allerede registrerede varemærker med kongekrone skulle ændres. Ansøgninger om registrering af nye varemærker, der indeholdt en lukket bøjlekroner, blev afslået, selv om kronen kun var et ubetydeligt element i mærket som helhed.

Straffelovens § 132 bestemmer, at med bøde straffes den, som forsætligt eller ved uagtsomhed på retsstridig måde benytter kendetegn eller dragt, som er forbeholdt dansk eller fremmed offentlig myndighed, og bestemmelsen finder tilsvarende anvendelse med hensyn til efterligninger af de nævnte kendetegn. I en udtalelse til Justitsministeriet i 1933 meddelte rigsadvokaten, ”at en uberettiget Benyttelse af Kongekronen maa antages at falde ind under Bestemmelsen i Straffelovens § 132 ...”. Senere domspraksis har bekræftet dette. I 1935 udtalte Statsministeriet, at man ”... har den Opfattelse, at der overhovedet ikke af private gennem Sædvane kan opnaas Ret til at benytte Statsmyndighedernes Kendetegn, idet en saadan Benyttelse i sig selv strider mod Forholdets Natur.” I alle retssager, der har været anlagt i de senere år om misbrug af kongekronen, er overtræderne blevet dømt for at have overtrådt § 132.

Kroer er i vore dage restauranter evt. kombineret med hotelvirksomhed, der fortrinsvis ligger i landdistrikter, men der er ingen forskel i vilkårene for deres drift, når de sammenlignes med andre restauranter med eller uden tilknyttet hotelvirksomhed. Ejerne af de såkaldte kgl. privilegerede kroer mener dog, at betegnelsen ”kgl. privilegeret” og brug af kongekronen er af afgørende vigtighed for dem. De mener således selv, at de hører til en særlig klasse af restauranter. Hvis folketingsbeslutningen vedtages, bliver det knæsat, at der i Danmark for fremtiden vil være to klasser af restauranter: de, der får ret til at kalde sig ”kgl. privilegerede” med særlig tilladelse til at overtræde en klar bestemmelse i straffeloven, og så alle de andre ”uprivilegerede” restauratører. Dette stemmer meget dårligt med, at erhvervsvirksomhed her i landet principielt skal kunne drives på lige vilkår. Hvis det gøres lovligt for kroejere at bruge betegnelsen ”kgl. privilegeret”, der i dag er meningsløs, da der ikke reelt foreligger noget privilegium, og bruge kongekronen, hvilket normalt er udtryk for en formel statslig tilknytning, som der ikke er tale om i forhold til kroerne – medmindre der genindføres statsligt autoriserede kroer som i fortiden – vil der blive skabt en tilstand karakteriseret ved konkurrenceforvridning. Ifølge varemærkeloven kan et varemærke eller logo ikke registreres, hvis det indeholder statskendetegn.

Hvis ikke der genindføres en ordning, hvor en privilegeret status ligesom i fortiden knyttes til ejeren af den pågældende kro, må betegnelsen ”kgl. privilegeret kro” formelt knyttes til et bestemt matrikelnummer, hvor der ligger en ældre krobygning. Det må således blive bygningen, der i givet fald skal betragtes som ”privilegeret”. Uden yderligere regulering vil enhver restauratør kunne erhverve en sådan kro. Købes kroen af f. eks. McDonald’s eller Burger King, vil den stadig kunne markedsføres som ”kgl. privilegeret”.

Nogle af de såkaldte kgl. privilegerede kroers nuværende ejere mener, at betegnelsen ”kgl. privilegeret kro” og brugen af kongekrone er en del af den danske kulturarv. Men at kalde en kro noget, den ikke er, og at misbruge kongekronen kan ikke med rimelighed betragtes som dansk kulturarv. Det er imidlertid forståeligt, at de pågældende kroejere lægger vægt på den historie, som deres kro kan forbindes med. De vil imidlertid fortsat kunne fortælle deres gæster, at deres kro i fortiden har været drevet af en eller flere kromænd, der var i besiddelse af et kgl. privilegium, fordi statsmagten dengang anså det for vigtigt, at der på det pågældende sted lå en kro. De nuværende kroer kan uden problemer anvende en helt åben krone, fordi en sådan ikke kan forveksles med den lukkede kongekrone.

Kongekronen er et af vore vigtigste statssymboler og er forbeholdt Kongehuset og staten. Den symboliserer dansk suverænitet eller overhøjhed og er beskyttet ikke alene af straffelovens § 132, men også af en international konvention. Over for udlandet er kongekronen notificeret som et selvstændigt dansk statskendetegn. Kongekronen er et udtryk for identitet og et traditionsrigt vidnesbyrd om statsformen. Derfor bør der stå respekt om kongekronen. Den danske kongekrone er et statskendetegn – ikke et firmalogo.

Frederiksberg, den 13. april 2015

Nils G. Bartholdy

fhv. heraldisk konsulent, seniorforsker

Dalgas Boulevard 63, 2. th.

DK-2000 Frederiksberg

Telefon: +45 38 88 44 23

www.nilsbartholdy.mono.net